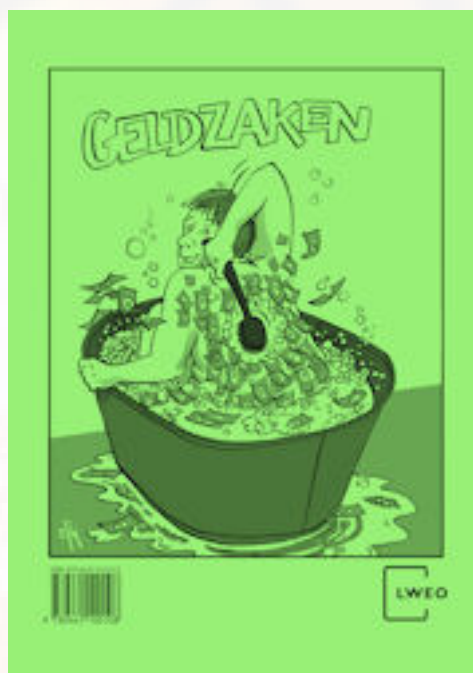

Boekje Geldzaken Samenvattingen + overige voorbereiding voor de toets

Economie

Inhoud:

<i>Wat?</i>	<i>blz.</i>
h1 & h2 samengevat	2
h3 & h4 samengevat	3
h5 & h6 samengevat	4
wat moet weten	5
Begrippen	6,7 & 8
Links	8
Test je zelf	9 t/m 13
Antwoorden test	13/14

H1 Wat is geld? Samenvatting

Geld vervult de functies van rekeneenheid, ruilmiddel (betaalmiddel) en spaarmiddel.
Munten en bankbiljetten worden chartaal geld genoemd. Het zijn wettige betaalmiddelen die algemeen geaccepteerd zijn. Giraal geld is geld dat op een bankrekening (betaalkrekening, lopende rekening, rekening-courant) staat. Omdat giraal geld niet tastbaar is wordt het ook wel onstoffelijk geld genoemd. Spaargeld is geen geld omdat je er niet mee betalen kunt. De maatschappelijke geldhoeveelheid is al het chartale en girale geld in handen van het publiek. Geldscheppende banken horen niet tot het publiek. Het chartale geld van deze instellingen wordt niet tot de maatschappelijke geldhoeveelheid gerekend. Het chartale geld van de banken dient als dekkingsmiddel voor de banken. Die dekkingsmiddelen zijn nodig als het publiek zijn girale geld omzet in chartaal geld.

H2 Het ontstaan van munten Samenvatting

Zodra mensen op een gegeven moment in de geschiedenis meer produceren dan ze voor hun eigen behoeften nodig hebben, ontstaat er arbeidsdeling en ruil. Mensen leggen zich toe op de productie van die producten waar zij het beste in zijn of het meest mee kunnen verdienen. Deze arbeidsdeling leidt tot ruil, aanvankelijk goederen tegen goederen (directe ruil of ruil in natura).

Door invoering van een ruilmiddel ontstaat indirecte ruil: goederen worden geruild tegen een ruilmiddel (geld) bijvoorbeeld zout, kaurischelpjes, goud en zilver.

Wil een goed als geld functioneren moet het aan een aantal eisen voldoen zoals:

- Het moet algemeen aanvaard zijn: iedereen wil het hebben.
- Een kleine hoeveelheid moet een grote waarde vertegenwoordigen zodat grote waarden makkelijk te vervoeren zijn.
- Het moet makkelijk deelbaar zijn.
- Het mag niet bederven en daardoor waardeverlozen zijn.

De eerste munten zijn standaardmunten. De intrinsieke waarde of materiaalwaarde is even hoog als de nominale waarde, dat is de waarde die erop vermeld staat.

De eerste standaardmunten waren van zilver of goud. Het bestaan van gouden en zilveren munten naast elkaar leidt tot het bestaan van een dubbele standaard. Omdat de waarde van het goud en de waarde van het zilver fluctueerde leidde dit tot een overwaardering of onderwaardering van de ene munt (goud) ten opzichte van de andere munt (zilver).

Later worden ook intrinsiek onvolwaardige munten in omloop gebracht. Deze tekenmunten hebben een intrinsieke waarde die lager is dan de nominale waarde. Tekenmunten zijn een voorbeeld van fiduciair geld: geld dat gebaseerd is op vertrouwen.

H3 De geschiedenis van het bankbiljet Samenvatting

De rode draad in de historische ontwikkeling van het geld is het streven naar een vermindering van de ruilkosten of transactiekosten. Zo ontstond in de late middeleeuwen een nieuwe geldsoort, het bankbiljet. Dit ging als volgt. Kooplieden gaven hun gouden munten bij goudsmiden in bewaring. De koopman kreeg daarvoor een ontvangstbewijs met daarop de waarde van het edelmetaal dat hij in bewaring had gegeven. Het ontvangstbewijs was een bewijs dat je een vordering had op de goudsmid. Met het ontvangstbewijs kon de koopman weer elders goederen kopen. Op die manier bleven de ontvangstbewijzen in omloop.

Balans per 1-1-1650

activa (bezittingen)		passiva (vermogen)	
gouden munten (in bewaring)	100	ontvangstbewijzen (schulden)	100
overige bezittingen	50	eigen vermogen	50

Aanvankelijk waren de ontvangstbewijzen voor 100% gedekt door gouden munten. Maar omdat die gouden munten nooit volledig opgevraagd werden kon de goudsmid een groter bedrag aan ontvangstbewijzen uit geven dan hij goud beheerde. Met andere woorden: de goudsmid kon tegen een rentevergoeding geld uitleenen. Zo ontwikkelde de goudsmid zich van kassier naar bankier. De ontvangstbewijzen heten sindsdien bankbiljetten.

In 1863 kreeg De Nederlandsche Bank (DNB) het monopolie om bankbiljetten (en munten) uit te geven. Daarmee werd het bankbiljet wettig betaalmiddel. Sinds de invoering van de euro op 1 januari 2002 is de Europese Centrale Bank (ECB) verantwoordelijk voor de uitgifte van euromunten en bankbiljetten.

Tot 1936 kon je voor een bankbiljet bij DNB een vaste hoeveelheid goud opvragen. Vandaar de naam gouden standaard voor het geldsysteem van toen. Sindsdien in omwisseling in goud niet meer mogelijk en zijn bankbiljetten fiduciair geld.

H4 Giraal Geld Samenvatting

Tot op zekere hoogte herhaalde de ontwikkeling van het bankbiljet zich bij het giraal geld. Houders van chartaal geld konden met hun geld een betaalrekening openen bij een bank. Zo kreeg de klant een tegoed bij die bank, waarmee hij andere rekeninghouders kon betalen door middel van overschrijvingen. In de praktijk bleek het niet nodig de girale tegoeden, ook wel rekening-couranttegoeden genoemd, volledig te dekken door chartaal geld omdat slechts een klein deel van de tegoeden als kasgeld wordt opgevraagd. Banken kunnen daardoor girale kredieten verlenen: ze scheppen giraal geld waarbij het chartaal geld dekkingsmiddel is. Om te voorkomen dat banken overmatig kredieten verlenen kan DNB de banken verplichten een bepaald dekkingspercentage (liquiditeitspercentage) aan te houden. Zo moet een bank tegenover haar rekening-couranttegoeden voldoende liquide middelen (dekkingsmiddelen) bestaande uit de kas (munten en bankbiljetten) en het rekening-couranttegoed van de bank bij DNB aanhouden. De gedeeltelijke balans van een bank kan er als volgt uitzien:

Balans per 1-1- 2010			
activa			passiva
kas	145.000	rekening-	500.000
tegoed DNB	5.000	couranttee-	
		den	

$$\text{liquiditeitspercentage} = \frac{\text{kas + tegoed bij DNB}}{\text{rekening-couranttegoeden}} \times 100\%$$

H5 Geldschepping en geldvernietiging Samenvatting

Balans primabank per 1-2-2010 (bedragen in miljoenen euro's)

bezittingen		vermogen	
kas	80	rekening-couranttegoeden	400
tegoed bij DNB	10	spaartegoeden	410
debiteuren	500	eigen vermogen	150
vreemde valuta	110		
aandelen	120		
gebouwen	140		
totaal	960	totaal	960

Girale kredietverlening ontstaat doordat een bank een krediet verleent aan een persoon/bedrijf en dit bijschrijft op zijn rekening-courant bij die bank. Hierdoor neemt de maatschappelijke geldhoeveelheid en de post debiteuren met hetzelfde bedrag toe. Het dekkingspercentage van de bank neemt hierdoor af. Omdat bij girale kredietverlening beide partijen een verplichting op zich nemen (de bank om geld bij te schrijven op de rekening en de geldlener om het geld terug te betalen) spreekt men van wederzijdse schuldaanvaarding. Girale kredietverlening leidt tot een toename van de maatschappelijke geldhoeveelheid, er is sprake van geldschepping. Van chartale kredietverlening is sprake indien de kredietnemer (geldlener) chartaal geld leent. Door chartale kredietverlening neemt de kas van de bank af gelijk aan het bedrag waarmee de post debiteuren toeneemt. Het liquiditeitspercentage daalt nu in sterkere mate dan bij girale kredietverlening. Ook bij chartale kredietverlening is er sprake van geldschepping. Bij het aflossen van het krediet (lening) is er sprake van geldvernietiging.

H6 Geld en inflatie Samenvatting

Inflatie is een stijging van het algemeen prijspeil in het land. De prijsstijging wordt gemeten door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS meet elke maand de consumentenprijsindex (CPI). Dit cijfer is een gewogen prijsindexcijfer van een pakket goederen en diensten zoals dat wordt aangeschaft door een gemiddeld huishouden. De wegingsfactoren vindt het CBS door het doen van een budgetonderzoek. Dat is een enquête waarmee wordt onderzocht hoe het gemiddeld huishouden haar budget besteedt.

Het gevolg van inflatie is dat het geld reëel minder waard wordt. Met hetzelfde geld kun je minder kopen dan voorheen: je koopkracht is gedaald.

Inflatie is vooral nadelig voor geldvermogens. De bezitter ervan krijgt wel een vergoeding in de vorm van rent, maar ook deze vergoeding wordt aangetast door inflatie. Inflatie tast zijn reëel vermogen maar zijn reëel inkomen aan.

Inflatie en pensioenen

Indexatie van de pensioenen betekent dat de pensioenuitkeringen stijgen gelijk aan de inflatie. In dat geval spreken we van waarde vaste pensioenen. Als de pensioenen stijgen gelijk aan de gemiddelde loonstijging spreken we van welvaartsvaste pensioenen.

Deflatie en hyperinflatie

Het omgekeerde van inflatie is deflatie. Door deflatie daalt het prijsniveau en stijgt de koopkracht. Het gevaar van deflatie is dat consumenten en producenten hun bestedingen uitstellen en wachten op verdere prijsdalingen. Hierdoor daalt de productie en werkgelegenheid. Bij extreem hoge prijsstijgingen spreken we van hyperinflatie. Een lichte stijging van het prijsniveau noemt men wel een kruipende inflatie.

Oorzaken inflatie

- Als bestedingen stijgen tot boven de grens van de productiecapaciteit ontstaat er bestedingsinflatie: de prijzen gaan dan omhoog. In die situatie spreken we van overbesteding.
- Wanneer ondernemers hogere productiekosten doorberekenen in hun prijzen spreken we van kosteninflatie (loonkosteninflatie en/of geïmporteerde inflatie)
- Soms veroorzaakt de overheid inflatie door het verhogen van haar tarieven (leges, btw, accijnzen).

Wat moet je kunnen/weten?

“hoofdstuk 1”

- toelichten wat bedoeld wordt met geld als algemeen aanvaard ruilmiddel.
- de verschillende functies van geld beschrijven.
- voorbeelden geven van chartaal en giraal geld.

“hoofdstuk 2”

- toelichten dat het ontstaan van geld te maken heeft met toenemende arbeidsdeling en ruil.
- de eigenschappen beschrijven waaraan geld als ruilmiddel moet voldoen.
- voordelen noemen van geld als ruilmiddel boven ruil in natura
- verklaren waarom de nominale waarde van geld groter is dan de intrinsieke waarde.

“hoofdstuk 3”

- Begrippen kennen en kunnen toepassen.

“hoofdstuk 4”

- noemen welke posten op de balans van een bank behoren tot de maatschappelijke hoeveelheid.
- de dekkingsmiddelen van een bank kunnen benoemen.

“hoofdstuk 5”

- de posten op de balans van een bank toelichten.
- toelichten hoe banken geld kunnen scheppen.
- met behulp van het dekkingspercentage berekenen hoeveel giraal of chartaal geld een bank nog mag scheppen.
- toelichten welke relatie er bestaat tussen de veranderingen van betalingsgewoonten en de vereiste liquiditeit van een bank.

“hoofdstuk 6”

- de oorzaken van bestedingsinflatie en kosteninflatie noemen en toelichten.
- voorbeelden geven van kosteninflatie.
- verklaren hoe inflatie/deflatie veroorzaakt kan worden door het buitenland.
- toelichten wat de gevolgen van inflatie zijn voor het reële inkomen en het reële vermogen.
- de begrippen nominaal en reëel toepassen op vermogen, inkomen en rente.

Begrippen

“hoofdstuk 1”

betaalrekening

Zie rekening-courant.

chartaal geld

Munten en bankbiljetten.

dekkingsmiddel

Munten en bankbiljetten die de banken in voorraad moeten hebben voor het geval dat mensen hun tegoed opvragen.

giraal geld

Tegoeden van klanten bij banken in de vorm van een betaalrekening (rekening-couranttegoed). Je kunt op verschillende manieren giraal betalen: met een overschrijvingskaart, met een elektronische overschrijving, met een pinpas of met een creditcard.

lopende rekening

Zie rekening-courant.

maatschappelijke geldhoeveelheid

Het chartale en girale geld in handen van het publiek.

onstoffelijk geld

Geld dat niet tastbaar is, bijvoorbeeld giraal geld.

rekenmiddel

Functie van geld: de waarde van verschillende goederen kan met elkaar vergeleken worden.

rekening-courant

(= betaalrekening of lopende rekening)
Bankrekening waar je geld op stort waarover je direct kunt beschikken en waarmee je giraal kunt betalen.

ruilmiddel

Functie van geld: je kunt ermee betalen.

spaarmiddel

Functie van geld: je kunt het bewaren.

spaarrekening

Geld dat consumenten en bedrijven bij een bank of als belegging hebben weggezet om later iets mee te kunnen doen. Met spaargeld kun je niet rechtstreeks betalen en het hoort niet bij de maatschappelijke geldhoeveelheid.

“hoofdstuk 2”

arbeidsdeling (= arbeidsverdeling)

Het splitsen van het productieproces in kleinere onderdelen waardoor de arbeidsproductiviteit kan worden vergroot.

directe ruil (= ruil in natura)

Ruil waarbij goederen zonder tussenkomst van geld rechtstreeks geruild worden tegen goederen.

dubbele standaard

Een muntstelsel waarbij de waarde van de munt bepaald wordt door twee factoren, meestal de goudprijs en de zilverprijs.

fiduciair geld

Geld dat aanvaard wordt doordat men vertrouwen heeft dat er goederen en diensten mee gekocht kunnen worden.

indirecte ruil

Goederen worden geruild tegen geld.

intrinsiek onvolwaardige munten (= tekenmunten)

Munten die hun waarde ontlenen aan de garantie van de overheid dat ze op elk gewenst moment kunnen worden omgewisseld in standaardmunten en aan de wettelijke verplichting dat ze als betaalmiddel moeten worden geaccepteerd. Deze munten hebben een intrinsieke waarde die lager is dan de nominale waarde.

intrinsieke waarde

Materiaalwaarde van een munt.

nominale waarde

Waarde die op een munt of een bankbiljet vermeld staat.

standaardmunten

Volwaardige munten. De intrinsieke waarde is gelijk aan de nominale waarde.

tekenmunten

Zie: intrinsiek onvolwaardige munten

“hoofdstuk 3”

aan toonder

Aanduiding voor waardepapieren die niet op naam staan. De houder wordt geacht de eigenaar te zijn.

bankier

Eigenaar van een bank.

De Nederlandsche Bank (DNB)

De centrale bank van Nederland. DNB is uitvoerder van het beleid van de

Europese Centrale Bank (ECB).

Zie Europese Centrale Bank.

Europese Centrale Bank (ECB)

Centrale bank voor de landen die de euro als munt hebben. Is verantwoordelijk voor de uitgifte van euromunten en bankbiljetten.

gouden standaard

Geldstelsel waarbij de centrale bank de houders van bankbiljetten garandeert dat zij hun geld tegen een vaste goudwaarde bij haar kunnen inwisselen.

ontvangstbewijs

Een schriftelijke verklaring met je naam en de waarde van het in bewaring gegeven edelmetaal. Het ontvangstbewijs is het bewijs dat je een vordering hebt op hetgeen je in bewaring hebt gegeven.

“hoofdstuk 4”

dekkingspercentage

(= liquiditeitspercentage) De verhouding tussen liquide middelen en de rekening-couranttegoeden bij banken. In formulevorm:

$$\text{dekkingspercentage} = \frac{\text{liquide middelen} \times 100\%}{\text{rekening-couranttegoeden}}$$

giraal geld

Tegoeden van klanten bij banken in de vorm van een betaalrekening (rekening-courantgoed). Je kunt op verschillende manieren giraal betalen: met een overschrijvingskaart, met een elektronische overschrijving, met een pinpas of met een creditcard. girale kredieten Banken scheppen giraal geld, waarbij chartaal geld als dekkingsmiddel fungeert. In de praktijk worden girale tegoeden niet volledig gedekt door chartaal geld, omdat slechts een klein deel van de tegoeden als kasgeld wordt opgevraagd. liquiditeitspercentage Zie dekkingspercentage. tegoed bij DNB Lopende rekening van banken bij De Nederlandsche Bank om elkaar te kunnen betalen en om bij kastekort via deze rekening aan extra bankbiljetten of munten te kunnen komen.

hoofdstuk 5”

chartale kredietverlening

De bank leent chartaal geld uit, afkomstig uit de kas.

geldschepping

Vergroting van de maatschappelijke geldhoeveelheid, bijvoorbeeld door girale kredietverlening of door uitgifte van nieuwe munten en bankbiljetten door de centrale bank.

geldvernietiging

Verkleining van de maatschappelijk geldhoeveelheid, bijvoorbeeld als geld voor een bepaalde periode wordt vastgezet op een spaarrekening.

rekening-couranttegoeden

Tegoeden bij een bank die direct opvraagbaar zijn. Het is giraal geld in handen van het publiek.

wederzijdse schuldaanvaarding

Een girale lening waarbij de bank geld stort op de rekening van de cliënt, die dat geld in de toekomst weer moet terugbetalen. Beide partijen hebben een verplichting.

“hoofdstuk 6”

bestedingsinflatie

Prijsstijging die ontstaat als de bestedingen groter worden dan de productiecapaciteit.

budgetonderzoek

Onderzoek naar de bestedingsgewoonten van een modaal gezin.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Instituut dat gegevens verzamelt over de Nederlandse economie.

consumentenprijsindexcijfer (CPI)

Maatstaf voor inflatie. De CPI geeft aan hoeveel procent de kosten van levensonderhoud in een jaar hoger zijn dan in het basisjaar. In formule:

$$\frac{\text{som van (de wegingsfactoren} \times \text{prijsindexcijfers van de artikelgroepen)}}{\text{som van de wegingsfactoren}}$$

deflatie

Daling van het algemeen prijsniveau.

geïmporteerde kosteninflatie

Prijsstijging als gevolg van doorberekening van gestegen kosten van ingevoerde grondstoffen.

geïndexeerd

Meestijgen met de inflatie, bijvoorbeeld pensioenen of lonen stijgen mee met de inflatie en zijn daarmee waardevast.

hyperinflatie

Extreem hoge prijsstijgingen.

inflatie

Stijging van het algemeen prijsniveau.

koopkracht van het geld

De hoeveelheid goederen en diensten die je met geld kunt kopen.

kosteninflatie

Inflatie door het doorberekenen van hogere productiekosten in de prijzen.

kruidende inflatie

Een lichte stijging van het prijsniveau (van enkele procenten per jaar).

loonkosteninflatie

Inflatie door het doorberekenen van hoger loonkosten in de prijzen.

nominale loon

Het bedrag dat je in euro's verdient.

overbesteding

De vraag naar producten is groter dan de hoeveelheid die geproduceerd kan worden.

reëel inkomen (= koopkracht)

De hoeveelheid goederen die je met je inkomen kunt kopen.

waardevast

Uitkeringen zijn waardevast als ze met hetzelfde percentage stijgen als het inflatiepercentage.

welvaartsvast

Uitkeringen zijn welvaartsvast als ze met hetzelfde percentage stijgen als de gemiddelde stijging van de cao-lonen.

Links;

<http://www.ecb.int/ecb/educational/movies/html/index.nl.html?id=8> -> Eurobankbiljetten en euromunten: videofilmje (5 minuten) van de ECB.

<http://www.ecb.int/ecb/educational/movies/html/index.nl.html?id=2> -> Ontstaan van de EMU, de euro en de ECB: videofilmje (8 minuten) van de ECB.

<http://www.youtube.com/watch?v=H2hQPwSu808&feature=related> -> Alles kost geld (videofilm 7 minuten): rol van DNB en stukje geschiedenis van het geld

<http://www.ecb.eu/ecb/educational/pricestab/html/index.nl.html> -> Prijsstabiliteit, inflatie en deflatie (8-minutenfilmje van de ECB).

http://www.ecb.eu/ecb/educational/pricestab/shared/movie/Pupils_Leaflet_2009_NL_web.pdf?a52e13e7561fcc0676e101d91244a071 -> Brochure over prijsstabiliteit, inflatie en deflatie (ECB).

<http://www.ecb.eu/ecb/educational/hicp/html/index.nl.html> -> Gevoelsinflatie site ECB.

<http://www.dnb.nl/onderwijs/havo-vwo-mbo/waar-voor-je-geld/index.jsp> -> Waar voor je geld: over inflatie en monetair beleid (DNB)

Test je zelf

“hoofdstuk 1 t/m 6”

(in boekje staat dit als h7 vermeld)

Opdracht 7.1

bezittingen		vermogen	
kas	27	rekening-couranttegoeden	320
tegoed bij DNB	8	spaartegoeden	180
debiteuren	300	eigen vermogen	150
vreemde valuta	55		
aandelen	120		
gebouwen	140		
totaal	650	totaal	650

Om aan de dagelijkse contante geldopvragingen te kunnen voldoen schrijft DNB een dekkingspercentage voor van 10%.

- Welk bedrag of welke bedragen op deze balans behoort/behoren tot de maatschappelijke geldhoeveelheid? Motiveer het antwoord
- Voldoet de OBARbank aan het verplichte liquiditeitspercentage? Motiveer het antwoord met een berekening.
- Leg uit wat in dit verband bedoeld wordt met liquiditeit.
- Hoeveel giraal krediet kan de OBARbank nog maximaal verstrekken?
- Hoeveel chartaal krediet kan de OBARbank nog maximaal verstrekken?
- Noem de balansposten die bij deze chartale kredietverlening veranderen en geef aan hoe ze veranderen.

De actie 'Klein bedrag, PINnen mag' blijkt een groot succes te worden. Het winkelend publiek maakt massaal gebruik van pinnen.

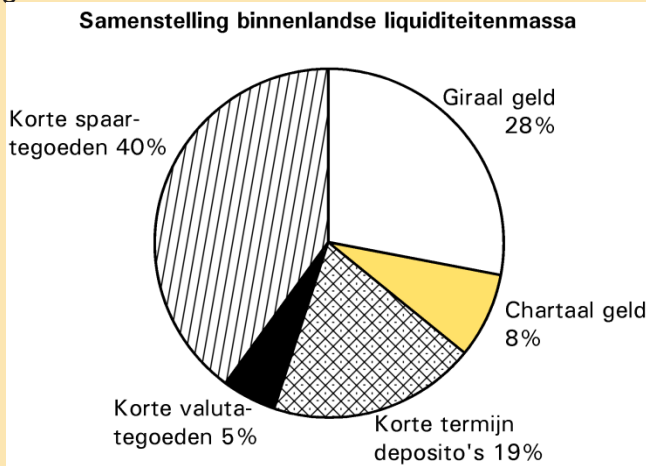
- Leg uit wat voor gevolg deze actie heeft voor het verplichte liquiditeitspercentage van de OBARbank.
- Verklaar waarom het aantrekken van nieuwe spaarders het liquiditeitspercentage van de OBARbank verhoogt.

Opdracht 7.2 H00T1TV06

Ontwikkelingen in het betalingsverkeer kunnen leiden tot veranderingen in de maatschappelijke geldhoeveelheid. Naast de maatschappelijke geldhoeveelheid maken ook korte spaartegoeden, etc. deel uit van de totale binnenlandse liquiditeitenmassa.

In figuur 1 staat de samenstelling van de binnenlandse liquiditeitenmassa in Nederland in 2010 weergegeven.

Figuur 1

Stel dat de girale geldhoeveelheid omgerekend in euro's in 2010 in Nederland 70 miljard is.

- Wat wordt verstaan onder giraal geld?
- Bereken de omvang van de maatschappelijke geldhoeveelheid in Nederland in 2010 in miljarden euro's.

Veranderingen in de maatschappelijke geldhoeveelheid kunnen zowel de omvang als de samenstelling van de maatschappelijke geldhoeveelheid betreffen.

- Geef een voorbeeld van een transactie waarbij de samenstelling van de maatschappelijke geldhoeveelheid verandert terwijl de omvang van de maatschappelijke geldhoeveelheid gelijk blijft. Licht het voorbeeld toe.
- Leg uit dat door kredietverlening de omvang van de maatschappelijke geldhoeveelheid kan veranderen.

In het betalingsverkeer wordt steeds meer gebruik gemaakt van de chipknip (of chipper). Met deze vorm van plastic geld kan op steeds meer plaatsen worden betaald.

De Nederlandsche Bank (DNB) rekent de chipknip tot de girale geldhoeveelheid. Er zijn ook argumenten te bedenken om de chipknip niet tot de girale geldhoeveelheid te rekenen.

- Noem een argument om de chipknip niet tot de girale geldhoeveelheid te rekenen.

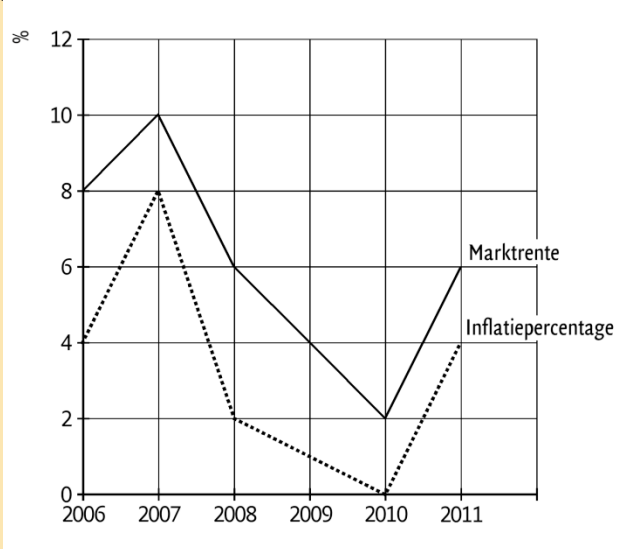
Opdracht 7.3 H00T2TV06

Het rentepercentage is niet van alle hypothecaire leningen hetzelfde. De hoogte van het rentepercentage is onder andere afhankelijk van de termijn waarvoor het rentepercentage is vastgelegd. Deze rentevaste periode is van sommige hypothecaire leningen zelfs 20 jaar.

a. Is het rentepercentage van hypothecaire leningen in het algemeen hoger of lager naarmate de rentevaste termijn langer is? Verklaar het antwoord.

In figuur 1 staat de ontwikkeling van de .marktrente en de inflatie in de periode 2006-2011 weergegeven.

Figuur 1

Uit figuur 1 kan worden afgeleid dat de marktrente en de inflatie met elkaar in verband staan.

b. Leg uit dat een rentestijging de kosteninflatie kan stimuleren.

Een rentestijging kan ook leiden tot afname van de inflatie.

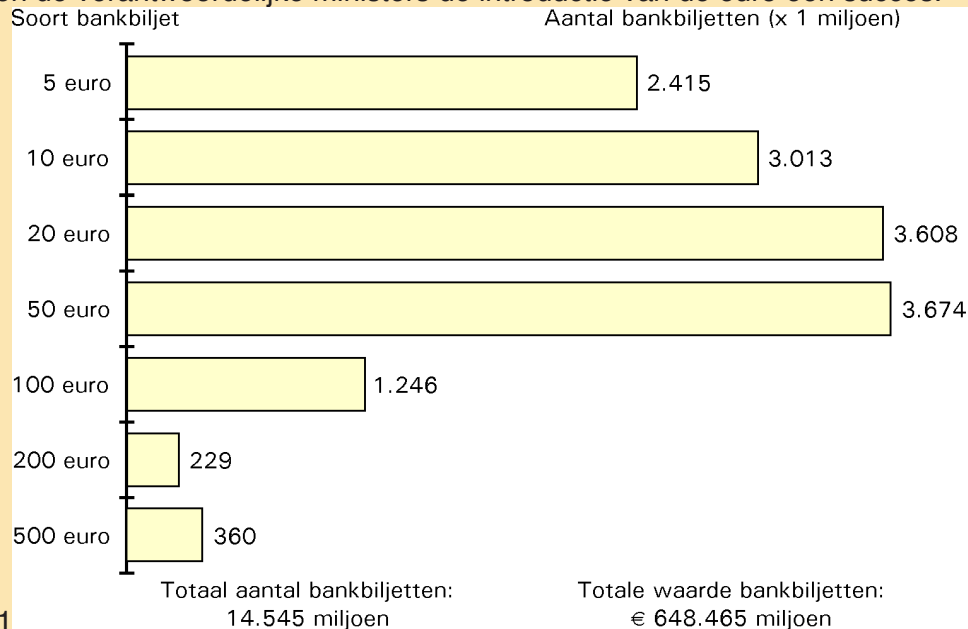
c. Leg uit dat een rentestijging de bestedingsinflatie kan afremmen.

Uit figuur 1 kan de ontwikkeling van de reële marktrente worden afgeleid.

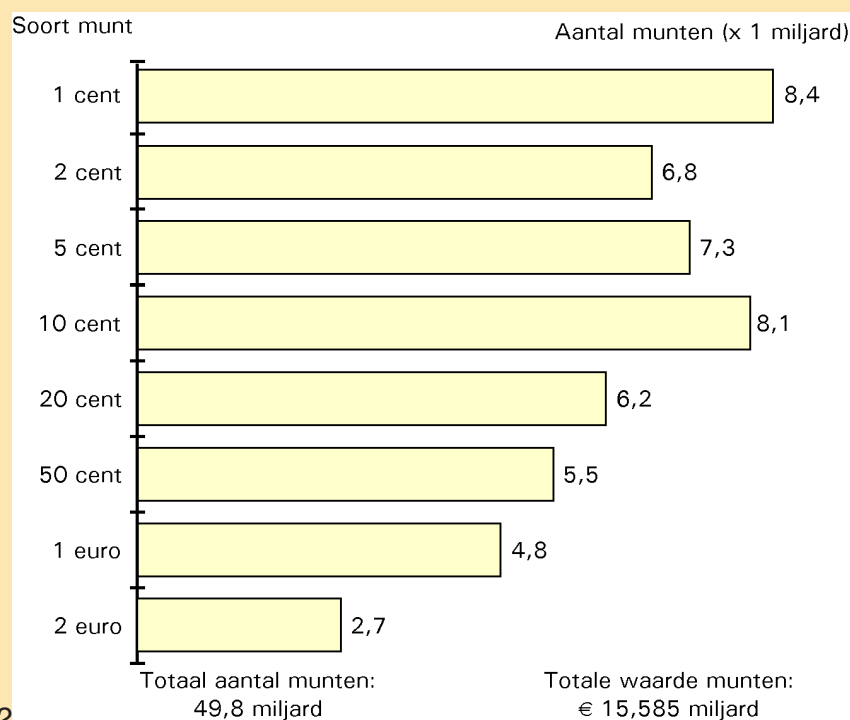
d. Is de reële rente in 2007 ten opzichte van 2006 gestegen, gedaald of gelijk gebleven? Verklaar het antwoord met behulp van figuur 1.

Opdracht 7.4 H03T2DL08 De euro rolt

Op 1 januari 2002 nam de euro de geldfuncties over van de valuta's van de 12 deelnemende landen en gingen ruim 300 miljoen Europeanen met de euro betalen. Voor de introductie van de euro moesten miljarden eurobankbiljetten en euromunten worden geproduceerd (figuur 1 en figuur 2). Voor veel mensen was het wel even wennen hun boodschappen in de winkel met euro's te betalen. Ook maakten sommige winkeliers van de overgang op de euro gebruik om hun prijzen te verhogen. Toch noemden de verantwoordelijke ministers de introductie van de euro een succes.

Figuur 1

Figuur 2

Hieronder staan twee uitspraken over de introductie van de euro:

uitspraak 1

De totale waarde van de geproduceerde € 500 biljetten is kleiner dan de totale waarde van de geproduceerde € 100 biljetten.

uitspraak 2

Er zijn minder € 5 biljetten geproduceerd dan € 2 munten.

- a. Geef voor elke uitspraak aan of deze juist of onjuist is.

Met de overgang van de nationale valuta's naar de euro verandert de ...(1)... waarde van het geld. De mensen gaan met de nieuwe euro in de winkel hun boodschappen betalen; er is dan sprake van ...(2)... ruil. Als na de introductie van de euro de prijzen in de winkel stijgen, ...(3)... de ...(4)... waarde van de euro.

- b. Wat moet in plaats van de cijfers worden ingevuld om een economisch correcte tekst te krijgen?

bij (1) nominale / reële
bij (2) directe / indirecte
bij (3) daalt / stijgt
bij (4) nominale / reële

De euro vervult de functie van ruilmiddel, spaarmiddel en rekenmiddel. Hieronder staan vier situaties waarin de euro een bepaalde functie vervult.

situatie 1

Een autohandelaar stelt de verkoopprijs van een auto vast op € 12.450.

situatie 2

Een lening wordt omgezet van f 85.420 in € 38.761,91.

situatie 3

Mevrouw Van Dalen koopt een jas voor € 130.

situatie 4

Peter stort elke maand € 20 op een junior beleggingsrekening.

- c. Geef voor elke situatie aan welke geldfunctie de euro in die situatie vooral vervult.

Antwoorden “Test je zelf”

Uitwerking opdracht 7.1

- a. De direct opeisbare tegoeden - in dit geval de rekening-couranttegoeden - horen tot de maatschappelijke geldhoeveelheid.
- b. Het liquiditeitspercentage van de OBARbank bedraagt: $\{(27 + 8)/320\} \times 100\% = 10,94\%$. Is dus meer dan de verplichte 10%.
- c. Met liquiditeit wordt bedoeld de mate waarin de OBARbank in staat is aan contante geldopvragingen te voldoen.
- d. $\{(27 + 8)/RC\} \times 100\% = 10\% \rightarrow RC = 350$
 $350 - 320 = 30 \rightarrow$ Maximale girale kredietverlening = € 30 miljoen.
- e. $\{(Kas + 8)/320\} \times 100\% = 10\% \rightarrow Kas = 24$
 $27 - 24 = 3 \rightarrow$ Maximale chartale kredietverlening = € 3 miljoen.
- f. Kas neemt af met € 3 miljoen en debiteuren neemt toe met € 3 miljoen.
- g. Het verplichte liquiditeitspercentage kan hierdoor naar beneden. Contante geldopvragingen bij de OBARbank nemen af.
- h. Door het aantrekken van nieuwe spaarders neemt de kas van de OBARbank toe. Daardoor stijgt het liquiditeitspercentage.

Uitwerking opdracht 7.2

- a. Giraal geld zijn direct opeisbare tegoeden bij een (geldscheppende) bank.
- b. De chartale geldhoeveelheid bedraagt $(70/28) \times 8 = \text{€ } 20$ miljard.
De girale geldhoeveelheid bedraagt € 70 miljard.
De maatschappelijke geldhoeveelheid bedraagt € 90 miljard.
- c. Giraal geld wordt omgezet in chartaal geld (of omgekeerd). Hierdoor verandert de samenstelling maar niet de omvang van de maatschappelijke geldhoeveelheid.
- d. Door kredietverlening neemt de girale (of chartale) geldhoeveelheid toe.
- e. Het geld dat op de chipknip staat is reeds afgeschreven van het giraal tegoed.

Uitwerking opdracht 7.3

- a. Het rentepercentage is hoger naarmate de rentevaste termijn hoger is. Dit omdat op langere termijn het inflatierisico hoger is. Daarom eist de kredietverlener een hoger rentepercentage.
- b. De hogere rentekosten kunnen in de (verkoop)prijzen worden doorberekend.
- c. Een rentestijging betekent dat lenen duurder wordt en sparen aantrekkelijker wordt. Hierdoor nemen de bestedingen van consumenten en producenten af.
- d. Gedaald.
De marktrente stijgt in die periode met twee procentpunten en de inflatie stijgt met vier procentpunten. De inflatie stijgt dus harder dan de marktrente. Hierdoor daalt de reële marktrente.

Uitwerking opdracht 7.4

- a. uitspraak 1 onjuist
uitspraak 2 juist
- b. bij (1) nominale
bij (2) indirecte
bij (3) daalt
bij (4) reële
Indien 3 van de 4 juist (1p)
Indien 1 of 2 van de 4 juist (0p)
- c. situatie 1 rekenmiddel
situatie 2 rekenmiddel
situatie 3 ruilmiddel
situatie 4 spaarmiddel

Indien 3 van de 4 juist (1p)
Indien 1 of 2 van de 4 juist (0p)